

Acerca de este libro

Esta es una copia digital de un libro que, durante generaciones, se ha conservado en las estanterías de una biblioteca, hasta que Google ha decidido escanearlo como parte de un proyecto que pretende que sea posible descubrir en línea libros de todo el mundo.

Ha sobrevivido tantos años como para que los derechos de autor hayan expirado y el libro pase a ser de dominio público. El que un libro sea de dominio público significa que nunca ha estado protegido por derechos de autor, o bien que el período legal de estos derechos ya ha expirado. Es posible que una misma obra sea de dominio público en unos países y, sin embargo, no lo sea en otros. Los libros de dominio público son nuestras puertas hacia el pasado, suponen un patrimonio histórico, cultural y de conocimientos que, a menudo, resulta difícil de descubrir.

Todas las anotaciones, marcas y otras señales en los márgenes que estén presentes en el volumen original aparecerán también en este archivo como testimonio del largo viaje que el libro ha recorrido desde el editor hasta la biblioteca y, finalmente, hasta usted.

Normas de uso

Google se enorgullece de poder colaborar con distintas bibliotecas para digitalizar los materiales de dominio público a fin de hacerlos accesibles a todo el mundo. Los libros de dominio público son patrimonio de todos, nosotros somos sus humildes guardianes. No obstante, se trata de un trabajo caro. Por este motivo, y para poder ofrecer este recurso, hemos tomado medidas para evitar que se produzca un abuso por parte de terceros con fines comerciales, y hemos incluido restricciones técnicas sobre las solicitudes automatizadas.

Asimismo, le pedimos que:

- + *Haga un uso exclusivamente no comercial de estos archivos* Hemos diseñado la Búsqueda de libros de Google para el uso de particulares; como tal, le pedimos que utilice estos archivos con fines personales, y no comerciales.
- + *No envíe solicitudes automatizadas* Por favor, no envíe solicitudes automatizadas de ningún tipo al sistema de Google. Si está llevando a cabo una investigación sobre traducción automática, reconocimiento óptico de caracteres u otros campos para los que resulte útil disfrutar de acceso a una gran cantidad de texto, por favor, envíenos un mensaje. Fomentamos el uso de materiales de dominio público con estos propósitos y seguro que podremos ayudarle.
- + *Conserve la atribución* La filigrana de Google que verá en todos los archivos es fundamental para informar a los usuarios sobre este proyecto y ayudarles a encontrar materiales adicionales en la Búsqueda de libros de Google. Por favor, no la elimine.
- + *Manténgase siempre dentro de la legalidad* Sea cual sea el uso que haga de estos materiales, recuerde que es responsable de asegurarse de que todo lo que hace es legal. No dé por sentado que, por el hecho de que una obra se considere de dominio público para los usuarios de los Estados Unidos, lo será también para los usuarios de otros países. La legislación sobre derechos de autor varía de un país a otro, y no podemos facilitar información sobre si está permitido un uso específico de algún libro. Por favor, no suponga que la aparición de un libro en nuestro programa significa que se puede utilizar de igual manera en todo el mundo. La responsabilidad ante la infracción de los derechos de autor puede ser muy grave.

Acerca de la Búsqueda de libros de Google

El objetivo de Google consiste en organizar información procedente de todo el mundo y hacerla accesible y útil de forma universal. El programa de Búsqueda de libros de Google ayuda a los lectores a descubrir los libros de todo el mundo a la vez que ayuda a autores y editores a llegar a nuevas audiencias. Podrá realizar búsquedas en el texto completo de este libro en la web, en la página <http://books.google.com>

I. N. I. C.

DE

ARMIS IN BELLO PROHIBITIS,

ad Hug. Grot. I. B. P. III. 4. §. 15. seqq.

DEO bene adjuvante,

*In Inclyta Argentoratensium
Academia,*

PRÆSIDE,

JOHANNES JOACHIMO ZENTGRAVIO,

Phil. Pract. P. Ordin.

Disputabit

Ex ipsius Prælectionibus

JOHANNES MARTINUS GEORGII, Argentorat.

d. August. hor. loc. solit.

ARGENTORATI,

Literis GEORGII ANDRÆ DOLHOPFFII,
Imprimebat JOHANNES Schütz.

M. DC. LXXVII.

VIRUM
GENEROSVM MAXIMEQVE
STRENVVM,
DN. JOHANNEM GEORGIUM
à ZEDLIZ,
S. R. L. LIBERÆ REIPUBL. ARGENTORA-
TENSIS PRÆTORIUM,
INCLUTI COLLEGII TREDECIMVIRALIS
ASSESSOREM, &c.

VT ET
VIRUM
MAGNIFICVM, NOBILISSIMVM,
ET CONSVEITISSIMVM
DN. JOHANNEM ULRICUM
FRIDIUM,
IUCTUM EXCELLENTISSIMVM,
PATRIÆ REPUBLICÆ SYNDICUM
AC CONSILIARIUM GRAVISSIM.
SUUMQUE È S. BAPTISMAT. FONTE SUSCEPTO.
REM PIÆ COLENDVM,

DOMINOS MOEGENATES, PATRONOS QVE SVOS
MAGNOS,

HUIUS EXERCITATIONIS ACADEMICÆ
DEDICATIONE

IN
OBSEQUII, REVERENTIÆ ET PIETATIS
MONUMENTUM,

EA QUÆ PAR EST OBSERVANTIÆ
VENERATVR

JOHANNES MARTINUS GEORGII

L. N. L.

DE

ARMIS IN BELLO
PROHIBITIS

DISSERTATIO.

In, inquit Sallustius^a, magnum inter mortales certamen fuit, vine corporis, an virtute animi res militaris magis procederet. Multum equidem valent vires corporis, cum non solum manu strenuos, sed &

^a Bell. Civil. a. 1.

laborum patientes milites esse oporteat; at non minus momenti positum est in ingenio. Militis robur est, ducis prudentia; vicitque saepe consilio, viribus corporis qui longe impar fuit: imo secundum Horatium^b

^b 3. Carm. od. 4.

Vis consilii expertis mole ruit sua:

Vim temperatam Dii quoque provehunt

In maius.

Ingenii vim Thomas Hobbes^c respexisse videtur, cum statum hominis naturalem bellum esse probaturus, aequalitatem hominum naturalem, quam tanquam hypothesin huic figmento substratum ivit, inde confirmare voluit, quod, si spectemus maturos homines, facile sit infirmissimo cuiquæ robustiorem occi-

^c de Civ. 1. 3.

dere, ut proinde non quis viribus fidens, superiorem se aliis factum putet à natura, quæ alibi examinantur. Ingenio magis, quam vi corporis, quod sæpius res militaris procedat, docuit *Frantinus*, alique *ἑσθηγηματικῶν* scriptores, docebitque & in posterum retum eventus, pleraque, ut illi apud *Tacit.* differunt, in summa fortuna auspiciis & consiliis, quam telis & manibus geri.

413. Anal. 6, 55.

II. Ingenium quid possit, & quam solertes simus ad nocendum, & cladem inferendam generi humano, ex vario armorum apparatus in bello cognoscitur. Τα μὲν ὄπλα εἰς ἀμυναν τῶν πολεμιῶν, καὶ δὲ εἰς Φυλακὴν τῶν μαχομένων ἑσθιωτῶν, καὶ δὲ εἰς τὴν ἀλλήν χειρῶν αὐτῶν καὶ ὑπερησίου, arma partim ad propulsandos hostes, partim ad præstantium militum defensionem, partim ad aliarum rerum usum atque occupationem paranda sunt, ut monet *Leo Imp.* Et si veterum militiam cum hodierna comparaveris, quomodo æque ingeniose atque feliciter ad fastigium contendat, deprehendes. Scythæ olim cum cunctis victores domum reversi à servis suis, velut advenæ, armati finitus prohiberentur, variaque certassent fortuna, hastis, arcibusque, ut est apud *Herodot.* *omissis, virgas ac flagella, aliæq. servilis metus instrumenta* pararunt. Sed ea non est hodierni sæculi simplicitas, ubi ad augendam porius, quam minuendam cladem, nova excogitantur nocendi instrumenta, de quibus dubites, num maiori solertia, quam rabie, cladisque generi humano inferendæ studio sint fabricata.

414. Anal. 5, 11.

1. 4. n. 99.

2. 25.

III. Prisci

III. Prisci ad certandum nondum acuti pugnis, calcibus, & morsu ferino more pugnaſſe creduntur, unde *Lucretius*:

Arma antiqua manus, ungues, dentesque fuerunt.

Fustibus dein uti coeperunt, primique his *Africontra Ægyptios* uſi dicuntur *Plinio*¹: clava item *Her-*² *culis*, & Leonina pellis, quæ veterum armatura fuerit haud obscure docet. Tandem

— *Succesit abenea proles,*

Savior ingenis, & ad horrida promptior arma:
Bellumque prodiit,

quod pugnat utroque (ferro & auro:)

Sanguineaq; manu crepitantia concutit arma.

Ut huc accommodemus verba *Ovidii*.^k Adhiberi^k *1. Metam.*
pro in coeptum, quicquid ad cladem inferendam, hostesque necandos, facere humana credebatur ratio, inter barbaras tamen potissimum gentes. Hinc geminatae mortis causae, ne simplici caede perirent hostes, nec nisi duplicato prius dolore morerentur. Veneno gladios tinxerunt, ad augenda pericula, praesentemque conciliandam mortem, ut, qui telivim non satis sensissent, veneno praesentem experirentur interitum. *Scythae*, scribit *Plinius*¹, *sagittas*,¹ *H.N. l.ii. c. 53.*
tingunt viperina sanie, & humano sanguine: irremediabile id scelus mortem illico adfert levi tactu.
De Parthis eadem canit *Lucan.*^m *de Æthiopicis*^m *l. 8. vers. 304.*
*Claudianus.*ⁿ 388.

ⁿ *Sill.* 35L.

IV. Sabi urbem cum Alexander caperet, oppidani invictum ferro audientes, *gladios*, ut *Curcius*

A. 3; autor:

* 1.9.4.3. v.20.
 * Tab. 13, 108.

* ap. Lindenbrog.
 f. 44.

* 1. L. c. 138.

autor ° est, *veneno tinxerunt, cujus vi faucii sub, inde expirarunt. De Sclavis Leo^p scribit, quod sagittas habeant veneno imbutas efficacissimo. Nisi enim, qui plagam accepit, vel theriacam bibat, vel aliud aliquid salutare presidium, vel statim plagam omnem pracidat, ne latius serpat, universum corpus pereat necesse est.* Apud Germanos olim etiam fuisse, qui sagittas toxicarent, ex legibus *Bajuvvar.* ¶ colligitur. Retinent & hodie adhuc veneni usum *Indi, ceu Batavi*, quibus cum Barbaris hęc haud raro certandum est, suorum sæpius experti sunt clade. Nec dum exolevit mos hic apud *Turcas & Tartaros*, ceu recentiores docent historiae. Imo nec *Christianos* à veneni usu contra hostes, non solum *Saracenos*, ut olim, ceu ex *Leonis* Tacticis ¶ apparet, sed & contra se invicem, semper abstinere, multi sua id sensere pernicie.

V. Cæterum num veneno scire ita liceat, dignum est quod disquiratur. *Divino, naturali, & Gentium jure hostem interfici* posse constat. Gladii enim usus æque in N. atque in V. T. concessus & præceptus est. *Rom. 13.* Cuilibet etiam sui custodia à Deo est commissa, sui que defensio non tantum permissa, sed & præcepta illustri præcepto Decalogi, *non occides*, cuius etiam neglecti reus sit, qui sui, vitæque suæ, in quam nulli hominum talis potestas competit, ut pro lubitu illius filium abrumperet possit, nullam habet curam. Cumque *natura Lex vim vi repellere permittat*, quando per alterius ferociam in tuto vivere, nostraque servare, vel jure nostro

nostro potiri non possumus, quin per vim se suaque defendere liceat, dubium non est; & qui mecum pacifice agere non vale, huic iniuste per vim invadenti juste vis opponitur. Cum enim ut Cicero loquitur, duo sint genera decertandi, unum per disceptationem, alterum per vim, cumque illud proprium sit hominis, hoc bellarum, confugiendum est ad posterius, si uti non licet superiore. Et quia, ut non male Pufendorff, socialitatis lex ad salutem mortaliū spectat, ideo ejusdem talis est facienda interpretatio, qua singulorum salutem non pessumdes. Inde ubi alter exitio meo imminet, nulla est lex, qua meam me salutem prodere jubet; ut alterius malitia impune grassari queat. Et qui ex tali occasione laeditur aut occiditur, habet quod suae pravitate imputet, qua mihi isthanc necessitatem imposuit. Hinc τὸ ὄπλα; inquit Caesar ad suos legatos & Centuriones, ἄρα χαρὸς αἰὲν ἔχωμεν; ἔγω γὰρ μόνως ἰσθῆν ὀπλίται; arma semper in manibus habeamus; hac enim solum ratione pax conservatur. Jure gentium denique Livius ait, ita comparatum est, ut arma armis propulserentur.

VI. Armis hinc opus est ad propulsandos partim hostes, partim ad se suosque contra vim iniustam defendendos; quæ quanquam ita fabricari jure possint, ut graviter laedi, imo & cædi imminens hostis queat, num tamen veneno ea tingere liceat, merito quaeritur. Concise more suo Grotius, jus gentium, inquit, quadam vetat permissa jure natu-

l. 1. Off. P. 9.

de Off. hom. l. 10.
 a. 5.

De Cass. 38.

de I. B. & P. 5.
 41 15.

1 A.

æ. Nam quem interficere licet, cum gladio, an veneno interimas nihil interest, si jus naturæ respicias: jus inquam naturæ: nam generosius quidem est ita occidere, ut qui occiditur sui defendendi habeat copiam: sed non debetur hoc cuiquam qui mori meruit. At jus gentium, si non omnium, certe meliorum jam olim est, ne hostem veneno interficere liceat. Veneno fas esse occidere jure naturæ Grotius affirmat. Nimirum jure naturali prohibentur ea, quæ sunt intrinsece mala, citra respectum ad legem prohibentem, quale quid esse arma veneno inficere, ex principio legis naturalis, ut nobis quidem videtur, non probabitur. Concedit sane jus naturæ facultatem hostem qui mihi imminet, etiam cum ipsius cæde propulsandi, si periculum ab eo intentatum, aliter depellere, vel jure meo potiri non possum, quare cum istum extrema quoque à me expectare oporteat, si aperto Marte res gerenda est, quare non armis veneno tinctis tali, à quo mihi securitatem polliceri non possum, mortem, quam alias meruit, accelerare jure naturæ permissum sit, non apparet. Veneno occidere fas esse scribit B.

¹ Colleg. Decal. p. m. 714.

Dannhavver. ² *Jure naturæ eum qui mori debuit.* Per fraudem interim hostem veneno tollere, vel hoc nocendi genere sic uti, ut clades etiam ad infontes transeat, non licet. Nec enim *Nicia* fa-

³ *Pyrrh.* l. 1. f. 396.

ctum apud *Plutarch.* ⁴ ἐπαγγελουδης Φαριδου δειξασεν τὸν Πυρρον, offerentis se *Pyrrhum* necaturum, probamus. Recte etiam *Tiberius* apud *Tacit.*

⁵ *2. Annal.* 88, 1.

⁶ *Adgandestrius* *Cattorum Principi*, contra simplicita-

plicitatem Germanicam, mortem Arminij promittenti, si patrandæ neci venenum mitteretur, responderi voluit, non fraude, neque occultis, sed palam, & armatum populum Romanum hostes suos ulcisci. Sine fraude enim talia, & occulta perfidia, scôlestro ministerio, multiplicique discrimine, cui insontes vel ex suspitione paratarum insidiarum, vel aliis ex causis obijciuntur, non committuntur. *Licebit*, inquit *Grasvinkelinus*^b quidem nocentes ad mortem damnatos veneno interficere, sed palam, non per fraudem.

^b *Swiss. ad Feld. p. 244.*

VII. Cæterum quanquam hostis citra injuriam lege naturali prohibitam, ut armis veneno infectis petatur, pati possit, eadem tamen, etsi legaliter non præcipere, suadere recte dicitur, ut usus veneni in bello omittatur. Et hoc probant rationes doctissimi Alberici Gentilis^c. Id enim quod dishonestum dicimus, vel stricte tale est, & ut *Gror.* loquitur,^d in puncto consistit, ut, si vel minimum inde abeas, ad vitium deflectas, & sic necessitatem quandam moralem importat, estque *ἀνεργον, ἀναρρηγνόν, ἄπειρον*: Deinde dicitur *Latinus*, notatque id, quod personæ vel rei est conveniens, citra tamen necessitatem moralem, quanquam ad bene esse morale pertineat, ornatumque quendam rei convenientem superaddat, & proinde laudabiliter fieri possit, etsi ejus omissio per se & intrinseceturpis non sit. Dicitur alias etiam *decorum*, estque secundum *Hippiam* apud *Platonem*^e ipsum pulchrum, quod in rebus & actionibus esse videtur. Quo fere sensu etiam ex

^c *de I. B. lib. 2. c. 16.*

^d *de I. B. c. P. 1. c. 2. §. 1.*

^e *Hipp. §. 100.*

B schola

Contro inter
Thom. & Scot.
P. III p. 452.

schola Doctores nonnunquam aliud juris naturalis
strictè talis, aliud ratione consonantiæ, h. e. conve-
nientiæ, esse docent, cetera apud *Radam*^f videre licet.
Non illi, sed huic ordini adscribimus, armis in bel-
lo nolle uti venenatis.

6.

apud Emdenbr.
h. a.

VIII. Militat enim non solum consensus
gentium complurium moratorum, quæque gloria
rerum bello gestarum inclaruerunt, Romanorum
olim potissimum, & hodie Christianorum, apud
quos licet fuerint qui armis veneno infectis pugna-
runt, tantum tamen abest, ut publico hactenus con-
sensu sit probatum, ut utramque belligerantium
partem hoc genus armorum publice etiam detestari
audias. Lege *Bajuvanorum* olim multa consti-
tuta prohibita fuit, ne quis toxicata sagitta utere-
tur^g. *Si quis cum toxicata sagitta alicui sangui-
nem fuderit, cum XII. sol. componat, eo quod in-
iuvan.* Sic *Germani* etiam & *Galli* pacti sunt
inter se Anno 1675. ne bello quod adhuc geritur
durante, globulorum veneno tinctorum in pra-
liis & certaminibus usus sit, pacto uti expresso,
ita generoso. Ab humanitate, quæ etiam in bello
locum habet, ad barbarorum immanitatem veneni
usus in bello accedit. Unde *Barbari veneno gla-
dios tinxerant*, ait *Curtius*^h. At vero, ut bene
Pufendorff monetⁱ, *Lex humanitatis, non id
solum considerari vult, quid hostis citra injuriam
possit pati, sed & quid humanum, adde & genero-
sum victorem facere decet.* Suum nimirum etiam
ius interficiendi temperamentum admittit, cum, ut
Cicero

9.

de I. N. G. l. 5.
c. 6. m. 7.

Cicero^k recte docet, *quadam officia etiam adversus* ^{*1. Off.}
eos servanda sint, à quibus injuriam acceperis: Etsi
 enim in bello societas humana dissoluta fit quoad
 actum, non tamen penitus est dissoluta quoad habi-
 tum, & omne legis naturalis vinculum, æstimanda
 secundum communem humanitatem, quæ non
 quidvis in hostem permittit, ceu animal divinum,
 ad imaginem Dei conditum, quæ humanitatis
 consideratio, sicut & publicis hostibus sepultura
 deberi concedit, ita & æquitatem homini in iisdem
 interficiendis commendat; cui longe convenien-
 tius est hostem perire quam meruit morte, inferen-
 da armorum genere publice recepto, quam ut non
 intortus moriatur. Recte scribit *Alber. Gentil.* ^{1. Per 1. J. B. 2. c. 6.}
cruciatu necari possunt malefici, sed milites nõ juste.

IX. Viget præterea adhuc *charitatis Lex* in-
 ter hostes, *Grotio*^m id non male observante: Con-
 siderari hæc jubet finem belli esse pacem, *& sic ge-* ^{* l. 3. de J. B. P. c. 11. 2.}
rendum esse bellum, ut nihil aliud quam Pax qua-
*sita videatur, secundum Ciceronem*ⁿ. Ad hunc au-
 tem finem obtinendum, ut veneno grassetis opus
 non est, etsi etiam difficilis nonnunquam sit ob-
 tentu. Eadem charitatis Lex cogitari jubet, ma-
 jorem multitudinis partem, quæ signa sequitur, esse
 in fontem, esseque complures, qui sæpe coacti ar-
 ma ferunt, durumque propterea, nec communi
 humani generis causæ conveniens esse, eodem lo-
 co omnes habere, & inevitabili morte omnibus in-
 ferenda, adeo grandem societatis humanæ facere
 hiatus. Jure hinc de sævitia Sullæ *Lucanus*^o: ^{* l. 2. v. 140.}

*Sylla quod exiguum restabat sanguinis urbi
 Haurit; dumq; nimis jam putrida membra recidit,
 Excessit medicina modum; nimiumq; secuta est,
 Qua morbi duxere manus; periere nocentes.
 Tunc data libertas odiis, resolutaque legum
 Franis ira ruit.*

Pārcere hinc: maluit superstitibus Spartanis Antigo-

^{1) Dicitur: 234, 13:} nus. P. cum Cleomene se bellum habuisse prafatus, non cum Spartanis, cujus fuga omnis ira ejus finita sit.

Dicitur eadē hostem iuste: quidem interfici; sed non sine crudelitatis nota; exacerbatiq; etiam, impotentisq; animi caractere arma; quibus dolor vulneris per se ad mortem ducentis augetur & geminatur, fabricantur. Unde & Ovidius. ^{1) de hostibus} suis sic queritur:

^{1) Ab: 1. de Pom. 21. 21.}

*Qui mortis se voce gemunt ut vulnere causas,
 Omnia vixereo spicula felle linunt.*

Crudelitas non ira, sed feritas est, secundum Senecam. ^{1) cui voluptati sevitia est}.

^{1) 1.2. de Ira. 5. 1.2. de Clem. 4.}

Nec in bello omnia licere credi debet, sed & sua divino & humano juri reverentia debetur; bellumq; cum ex iustitia cōmutativa sit gerendum; quantum fieri potest, & ulciscendi & puniendi modus observari debet. Jus lædendi enim & puniendi suos limites habet. Seneca ^{1) cru-}

^{1) 2. de Clem. 4.}

^{1) cru-}deles vocat; qui occidendi causa occidunt. *Crudelitas*, inquit; nihil aliud est; quam atrocitas animi in exigendis pænis. Sed quidam non exigunt pænas; crudelēs tamen sunt; tanquam qui ignotos homines & obvios non in compendium sed occidendi causa occidunt. Nec interficere contenti se viunt; ut Sinis ille

ille & Procrustes, & pirata, qui captos verberant, & in ignem vivos imponunt. Et mox: Illos ergo crudeles vocabo, qui puniendi causam habent, modum non habent. Sicut in Phalari, quem ajunt non quidem in homines innocentes, sed super humanum ac probabilem modum saevisse. Temperamentum in bellis etiam placuit Theodor. qui ad Clodoveum Francorum Regem ita scripsit: " Illa mihi bella felicitate provenerunt, qua moderato fine peracta sunt. Is enim vincit assidue, qui novit omnia temperare, dum jucunda prosperitas illis potius blanditur, qui auctoritate nimia non rigescunt.

Corp. Hist. Franc. fol. 158.

X. Sed quid si hostis primus venenatis nos petiit armis? quid si populus internecione delendus? In illo casu judicamus rigidius potius exercenda esse ea, quae iure belli rigorose alias licita sunt, ex aequitatis tamen & temperamenti ratione, quod circa jus interficiendi in bello justo, vel alia, observari solet, quam ut eodem armorum genere venenato, alias infamato, par pari reddatur. Unde & Salisberien^s. 71. 8. c. 20. Nec veneni, inquit, licet videam ab infidelibus aliquando usurpatam, ullo unquam jure indulgiam lego licentiam. Conflixerunt Romani & ante hos Macedones cum barbaris, qui tela, gladios veneno tinxerant, nectamen propterea ipsi hoc infami armorum genere leguntur usi. Posteriores vero quod concernit casum, etsi is, qui mori meruit, perinde sit quoad jus naturae, seu veneno pereat, seu alio armorum genere, propter exemplum tamen partim, partim propter rationes supra allatas honestius venena omni,

mitti, quam usurpari, censemus. Generosius sane est ferro quam veneno vincere:

*Spicula nec solo spargunt fidentia ferro
Stridula, sed multo saturantur tela veneno.
Vulnera parva nocent, fatumque in sanguine
summo est.*

*Nulla manus illis, fiducia tota vent-
ni est.*

¶ l. 2. 304. 388. De Parthis merito canit Lucanus⁷.

^a Notat. in Grot.
de J. B. G. P. p. m.
453.

XI. Iohannes à Felden^z, adversus potentiores his remedijs se tueri, non putat prohiberi posse, praesertim cum in vita conservanda multum liceat alias vetitum; & venia in quam plurimis detur propter affectum vivendi. Contra Graswinckel^a audax hoc effatam, & exemplo perniciosum. certe contra jus gentium, ait, erit. Dabimus casum; sintque exemplo oppidani urbis Regis Ambigeri apud Iustin.^b qui Alexandrum, qui nullam adortus erat urbem, quam non expugnaverat, invictum ferro audientes, sagittas veneno armarunt, atque ita hostem à muris summoventes, plurimos interfecerunt. Sint alii etiam obsessi, quibus hostis ferox & immanis ne deditis quidem parcere constituit, num & hic armis venenatis resistere licet? Hic vero dicimus, quod necessitas, cujus alias favor insignis est, ^c necessitas, ait Seneca^c, magnum humana infelicitatis patrocinium, considerari possit vel ex ratione honestatis, vel ex ratione incolumitatis, vel ex ratione commoditatis. Si ergo quid ex ratione honestatis

^a Striditur. contra
Felden. p. m. 244.
§. 16.

¶ l. 2. c. 10. v. 2.

^c Controv. 27.

strictis

fricte talis in tali casu fieri debeat quæritur, dicimus, quod, cum jure naturali defensionem talibus armis, communi consensu alias improbatas, non prohiberi certum sit, licet non sit congrua honestati judicio gentium tali, quibus eiusmodi generis armorum usus displicet, si necessitas ista ex ratione incolumitatis in posito casu honestati huic posteriori præferatur, venia quidem digna censeri debeat, cum sicut vitæ conservandæ necessitas ad cibos non naturales capiendos adigat, sic & ad arma alias illicita impellat, odiumq; etiam jure conciliet hostibus, quod ad talia adegerint; sicut olim *sacrilegum Phocensium, licet id omnes execrarentur, plus tamen invidia Thebanis, à quibus ad hanc necessitatem compulsi fuerant, quam ipsis intulit, ut Instinus* testatur; generosius tamen propter exemplum, & tæsius etiam omitti censemus, quando non solum ejusmodi prohibito armorum genere contra hostem eiusque vires nihil proficitur, sed & talium armorum usu rabies inhumanitatis eius adhuc magis provocatur, cui etiam hoc pacto crudelitatem suam excusandi, eam jure exercitam, ratio subministratur, ut minus male ob usurpata sævitiam audiat. Sane si cadendum est, præstat generosa morte hosti inhumano creare odium, quam illicitorum & moratorum gentium consensu prohibitorum armorum usu vano, justæ sui cædis speciem hosti suppeditare.

XII. Idem multo magis sentiendum de illis, qui *fontibus & cistis veneno infectis, cladem hostibus inferre, victoriamq; reportare student.* Sic teste *Floro*

M. Aquil-

l. 2. Hist. 6. §. 7. 10.

l. 2. c. 20. §. 1.

M. Aquilius Asiatici belli reliquias confecit, mixtis, (nefas,) veneno fontibus ad deditioem quarundam urbium. Sæpius id aliis etiam in bellis factum legitur. Periculum cui se hoc nomine Gallorum exercitus exposuit in Italia, describit Philipp. Cominaus^f. Eo toto ordine fere, & quem quisq; poterat, hospitij locum sibi capiebat, & in magna eramus inopia commeatu, & per facile fuisset Italia, veneno corrumpere quicquid erat cibariorum puteos etiam & omnem aquam. Ita cum Galli imperante Francisc. I. Neapolim duce Lotrechio rursus gravi obsidione urgerent, ferunt, teste Paulo Iovio,^g cui tamè vix credibile videtur, Hispanos milites virosis herbarum succis, mulbog, lini semine indito, superiectisq; item corrupti tritici quisquilis, vicinos castris hostium puteos & cisternas ferme singulas infecisse, propterea que inde potantium ventres intumescere, turgescensq; cruribus, ora hominum usq; adeo lurida macie pallefcere cepisse, ut deformato habitu vix inter se noti comilitones noscerentur, rariq; jam & segnes custodiarum munia obirent. De Hispanis scribit Fallop.^h quod cum Galli Neapolim obsidione urgerent, puteos venenarint, & Italos pistores apud eos corruperint, qui gypsum pani admiscerent. Ita Manuelis Comneni Græc. Imper. dolo, ut est apud Naucler.ⁱ gypsum farina admixtum tradunt, unde panis quo vesceretur Germanicus Conr. III. Cæsaris exercitus confectus est, non sine maxima Germanorum strage. Ab aliis vinum quoque pharmacis infusus corruptum legitur.

^f l. 4. de bello Neapol. p. m. 873.

^g tom. 2. Histor. l. 26 fol. 46.

^h Prefl. de Morb. Gall. l.

ⁱ Chronogr. f. m. 256.

XIII. Nec illicitum hoc esse existimat Jesuita, & Romanæ Ecclesiæ Cardinalis, *Franciscus Tolentus*¹. *Posset, inquit, miles unius exercitus, duce cedente per noctem aggredi contrarium exercitum, cujus causa injusta est, & invadere, & occidere dormientes, quia nulla illis debetur fides, & ipsi debebant prospicere cautè & attendere, cum alios invadebant, ne ipsimet invaderentur. Et hoc modo licet venenum iniicere fontibus, ut bibentes inde inimici pereant, cum ipsi injustè invadant terras aliorum.* Sed non est utriusq; eadem ratio, hostem sc. securum & dormientem, quem singulis horis ad resistendum & pugnam promptum esse decet, nocturna facta in castra irruptione opprimere, & fontibus venenatis eundem delere. Vigilantiæ & promptæ illud fortitudinis est monumentum, hoc vero subdoliæ, & inhumanæ, & proingentium jure merito improbatæ fraudulentæ specimen.

¹ l. 8. Instruct. Sac. cerd. cap. 45. p. 102. 1262.

XIV. Etsi vero quid hic per jus naturæ liceat difficile forte dictu cuipiam videri possit, cum hostem veneno tolli, per se eidem non adversetur, *hoc modo* tamen veneno in eundem grassari sanctissimum jus hoc permittere nobis non videtur. Strages enim quæ infectione elementorum infertur, æque ad infontes & nostros, imo qui neutram partem sequuntur, quam ad hostes transit; hoc vero non est sævire in hostem, sed in universum genus humanum. Et quid est homine indignius, & vitæ sociali magis inimicum, quam elementa sic cor-

C

rumpe-

sumpere, ut etiam amicum, & qui amico animo provinciam nostram transit, æque ac hostem perdamus. Jus interficiendi hostem non pro lubitu in eundem lævendi facultatem concedit, ergo multo minus cum clade tertii, ad quem lites istæ, quæ inter belligerantes intercedunt, non pertinent, ni in primum naturæ placitum, quod innocentem lædere prohibet, peccare velis, contra omnem æquitatem in eundem furere licebit. *Bonorum virorum officium esse dicit Polybius,* ^k *ut iis à quibus injuriam acceperint parcant, si injuriæ ultio in detrimentum innocentium simul sit evasura.* Latonæ verbis apud *Ovidium* ^l *alloqui jure licet ejusmodi hostes extreme inhumanos:*

Quid prohibetis aquas, usus communis aquarum est.

Conservanda est humanitas, si homines recte dici velimus, ait *Lactans.* ^m *Unde cum status hostilis statum humanitatis non tollere possit, & utrinque homines pugnent, elementa in usum communem omnium hominum à Deo destinata, sine quibus vivere non possumus, veneno à nonnullis corrumpi, humanitati, cujus non omnia in bello cessant officia, ea scilicet, quæ fini belli jure obtinendo non obsunt, non convenite certum est. Non male scribit doctissimus *Feldenus:* ⁿ *Hostium bona vitamq; prosequendo sine destruere injustum non est, quando aliter nec victoria potiri, nec pœna vel vindicante, vel delicta coercente hostes afficere licet, nisi bellum omne à justitia alienum afferere velis. Sed modus his inesse debet, quem finis belli determinat. Pleurung causa belli ita comparata est, ut non in totum hostis**

^l *Notat. in Gro-
sium de jure B. &
P. p. m. 474.*

^k *l. 6. c. 10.*

• Comment. ad
Grot. lib. 1. c. 4.
p. 267.

*hostis deleri possit. Et B. Bæcler. ° nofter Ius defen-
sionis, inquit, & resistendi injuria, nunquam natu-
rale fuit, nisi cum respectu ordinis, sive salvo ordine,
quem natura socialis suo fini consequendo, supremo
loco destinavit. Naturalis est hac restrictio: Sive
inest in jure resistendi naturaliter hac exceptio,
nisi resistendo violetur ordo socialis, cujus
primam & summam rationem ipsa natura habet.
Nec possunt etiam tales, qui veneno aquas infici-
unt, ab omni penitus excusari perfidia; aquarū enim
usum dum concedere videntur, & quem etiam con-
cedere, videri volunt, aquas veneno tingunt, dataque
opera hostes fallunt, cum tamen in insidiis hosti
struendis, eoque opprimendo, omnium sapientium
judicio id dare deceat operā, ne inique, nec ex inhu-
mano injustoq; affectu, odio sc. internecivo, eiusque
rabie; sub strategematum specie, spes seu ex huma-
nitate, seu ex gentium jure data, fallatur, & fides
hosti debita frangatur, id quod infectione aquarum,
ad communem usum omnium sententia concef-
sarum, omnino fieri recte judicatur.*

XV. Præterea cum ipse Deus dederit olim
*legem de non succidendis arboribus, de quibus Israe-
lita vesci potuerunt,*^p aquarum, & fontium veneno
facta vitiatio hoc ipso à Deo prohibita esse recte
colligitur: minus enim est arborem frugiferam
succidere, quam veneno aquas & fontes corrumpere.
Ebræorum interpretes legem sic explicant, ut
extendant ad rem quamvis, quæ sine causâ peritura
sit, ut si ædificia comburantur, esculenta, & porulenta

^p Deut. 20, 19.

¶ 1.3. de I. B. P.

c. 12.

¶ de I. 26. G. 6. 35.

corrum pantur, ceu *Grot.* [¶] etiam observat; quod & doctis. monet *Seldenus*, [¶] *Nec minus*, inquit, *ex decretis majorum divini de arboribus frugiferis precepti bellici ratione nixis, illicitumerat vasa diffringere, vestes dilacerare, demoliri ades, fontes occludere, aut aliud quid ejusmodi facere,*

וְהַחֲתוּם דַּר הַחַיִּים *ita ut inde res periret, usibusve prorsus eximeretur humanis.* Quanquam vero ista lex militaris nos hodie non æque obliget, imo & in V. T. in certo casu arbores fructiferae succisæ legantur, ostendit tamen eadem, quam in bello æquitatem in hostes etiam observare deceat, cui aquarum veneno facta corruptio penitus repugnat.

XVI. Non etiam licet à pari concludere, *axioma* scilicet *belli* hoc esse, ut si metuas hostem à tergo insistentem, omnem agrum, vineam, fructus, ædificia, & totam terram igne perdas, ne vivere possit hostis; sicut apud *Curtium* [¶] *Mazæo* mandavit *Darius*. Ergo si totam terram ita vastare belli jure licet, quare non licebit aquas quoque veneno corrumpere? Eadem enim ratio non est, ibi vis est aperta, non tam justa etiam in se, quam necessitate maioris mali vitandi permissa, & excusanda potius, quam per omnia simpliciter probanda; hic clancularia perfidia: Illud ad exercitium domini eminentis revocari, damna etiam illata facilius restitui possunt; Elementum autem veneno corrumpere in naturam universam iniquum, in hostes inhumanum & crudele est. *In magna necessitate*, inquit

¶ 1.2. de J. B. c. 6. *Alberic. Gentilis*, [¶] *si id liceat, quaras fortassis. Quod*

p. m. 257.

nam-

namq. licitum non est in lege, necessitas facit licitum. nam & sabbatum custodiri praeceptum erat: Macchabaei tamen sine culpa pugnarunt in sabbatho. Ceterum respondemus, quod nostra necessitas non habet violare jura adversariorum nostrorum, non jura alicujus. Nimirum etiam hosti sua jura debentur, officia adversus eos servanda, à quibus injuriam acceperis, ut supra ex Cicerone ¹ illa vocavimus, æstimanda ex natura socialitatis, quæ quoad habitum etiam inter hostes manet. Sic enim offendas inimicum, tanquam rediturus cum eo in gratiam, memtor quod æque homo sit, atque tu es.

XVII. Quid ex talionis jure liceat, quæres? supra jam vidimus, non prolixè hic repetendum. Apud Pindarum ² equidem hæc extant:

¹ Nat. IV. St. 2.
v. 10.

ἀπειρομάχας

ἰὼν κε Φανεῖν

λόγον ὃ μὴ ξυσιεῖς, ἐπεὶ

ῥεζοντέτι, καὶ παθεῖν ἔοικεν.

In expertus belli esse videri queat, dictum hoc què non intelligit: quoniam facientem aliquid, etiam pati convenit. Sed nequid nimis. Talionis enim jus non eo extenditur, ut hostium injuriam & scelera paribus modis repensemus. Nunquam enim similitudine aut impunitate alterius criminis diluitur id, quod contra ac liceat, arguitur factum, sicut ex Ammian. Marcellin. ³ docet Nicol. Bellermon. ⁴ ut proinde hostium fraudes, perjuriam, violatum denique jus gentium & alia, nobis reddere, & sic sceleratè par pari referre non liceat. Alberic. Gentil. ⁵

³ lib. 30.
⁴ disser. Pol. X.

⁵ l. 2. de J. B. c. 21.
p. m. 419.

* 1.3. de L.B. c.2.

etiam quanquam rigidior alias, *etsi in aliis omnibus velit talionem*, ubi tamen de sanguine sit quaestio, eam non vult, adducitque in hunc finem alibi ^b varia ex *Plutarcho, Dione, Cicerone, & Polybio* loca, quae idem praecipiant. Non enim sic gerendum est bellum, quasi ipsum genus humanum extirpatum vellemus.

* 1.2. c.29. v.7.

XVIII. *Jure gentium* quod prohibitum sit aquas veneno corrumpere, non solum per ea quae hactenus discussa sunt relinquitur, sed & inde inferitur, quod nunquam hoc medium hostem vincendi publica auctoritate fuerit probatum, quod improbasse gentes potius, gravique poena dignum censuisse, leguntur. Clades hostium grata erat, media vincendi talia averfabantur cordatiores. Unde *Florus* de facto *Aquilii* differens, *qua res*, inquit, *ut maturam, ita insanam fecit victoriam: quippe cum contra fas Deum, moresque majorum, medicaminibus impuris in id tempus sacrosancta Romana arma violasset.* Unde & *Cesariani Gallig.* ne tallium armorum usus in moderno bello esset, mutua inita hoc nomine conventionem, ^d gravi sub poena suis interdixerunt.

* Vergleichnis um Vergleich so zu verstehen den Rayserl. &c. art. 57.

* 1.2. Strateg. 7,6.

* de J.B. lib. 2. c.

6.

XIX. Mitius censendum tamen judico, de facto *Clisthenis Sicyonii*, aquas vitiantis elleboro, ne bibi potuerint. Explicat rem *Sextus Jul. Frontin.* *Clisthenes Sicyonius*, inquit, *ductum aquarum in oppidum Crisaeorum ferentem rapit; mox affectis siti restituit aquam elleboro corruptam, qua usus profluvio ventris decipiens, cepit.* Non placet equidem *Alber. Gentili*, ^c & eodem loca habet quo veneficia.

neficia. Contra Grotius^f non idem statuendum cen-
ser de aquis sine veneno ita corrumpendis, ut bibi
nequeant. Id enim perinde habetur, quasi aver-
ratur flumen, aut fontis vena intercipientur, quod
& natura & consensu licitum est. Nec dissen-
 tiunt Interpretes. Ex quibus *Feldenus*^g rationem
 etiam reddere conatur asserti Grotiani, *quia scilicet*
plus prudentia in his cernitur. Non enim tam fu-
 rore, quam ingenio petitur hostis, spiratque hoc
 factum non crudelitatem, sed humanitatem, & pro
 sine habet non cladem hostis, sed victoriam hoste
 etiam salvo; frangit ipsius vires, & languidas red-
 dit, quas tamen recuperare potest, et autem recupe-
 rare non licet, nisi concessa victoria se victum fatea-
 tur. Estque dolus in hostem citra omnem priva-
 tionem juris ipsi debiti usurpatus, quem proinde
 non male *Vir Consularis Frontinus* catalogo stra-
 tegematum inseruit, habens eundem eodem quo
 fluminum derivationem loco.

XX. Alii populi cladem hostibus illaturi, *scor-*
sa venefica & lue quadam laborantia immiserunt.
Balaus sane Moabita consilio Bileami formo-
 sissimas quasque gentis suae puellas castra Ebraeo-
 rum adire, juvenesque in sui amorem excitare, nec
 concubitum petentibus sui corporis potestatem fa-
 cere iussit, donec mulierum cupidine ducti à patria
 quoque religione desciscerent, quo facto certam
 Regi Bileamus vates praedixerat victoriam, ceu plu-
 ribus *Iosephus*^h explicat. Sic de *Hispanis* testatur
Gallopinus, quod cum vim morbi contagiosi, luem Ve-

neriam

^f l. 3. J. B. P. c. 4. s. 17.

^g in *Notat. ad Grot. l. 3. c. 4. 17.*

^h *Antiq. Judaic. l. 4. c. 6. Num. 25. 1. seq. c. 31. 16.*

ⁱ *de Morb. Gallic. c. 1. s. 1. Opp. f. 684.*

neream intelligit, *cognovissent, clam scorta & eorum formosissima, ab urbe Neapoli obsessa expulerint, hoc scilicet fine ut Gallorum exercitus inficeretur. Consilio respondit eventus. Galli enim affecti erga mulieres, ducti pulchritudine, egestate coacti illas exceperunt, libentissime luxuriarunt cum eis infrenes juvenes, & ita passim totus exercitus infectus. Sic & Guicciardin.* docet Neapoli, emissos studio ab Hispanis qui jam morbo tenerentur, ut Galli pestilenti contagione inficerentur. Verum sicut illegitima, & indecens maris foeminaeque conjunctio, vagoq; libido, juri naturali per se adversatur, ita scorta emittere ut alios suis illecebris capiant, per se quoque malum est. Gravius scelus est, scortorum morbo contagioso laborantium impuro ministerio sic perfide abuti, ut alios sub amoris & amicae consuetudinis specie incautos inficiant. Jure enim pro veneficio naturae & gentium jure prohibito habetur, cum eiusmodi facto non tam hosti, quam toti generi humano clades inferatur, ceu morbo hoc manifeste accidit, qui cum hac ratione primum in Italia Gallos afflixisset, postea, ut Fallop. loquitur, *totam Europam infecit.* Sique consultum est, ut morbo aliquo contagioso affectus nuptiis abstineat, ne diram haereditatem in posteros contagione transfundat, eadem de causa etiam stupri consuetudo cum scorto lue quadam laborante erit omittenda, ut graviori longe peccato se obstringant, qui cum ne scortorum quidem purorum impuro ministerio contra hostes uti debeant, lue venerea laborantes mulie-

1.19.

1.6.

mulieres submitunt, quas suam calamitatem ferre, non aliis in naturæ humanæ perniciem inferre de-
 cet. Gravi supplicio sane istas per scorta machina-
 tiones in Madianitis repressit Deus, quibus hoc no-
 mine parcinôluit, ne mulieribus quidem. *Cur femi-
 nas, inquit Moses, reservastis? nonne ista sunt, quæ* ^{Num. 31, 15.}
*deceperunt filios Israel ad suggestionem Balaam, &
 prævaticari vos fecerunt in Dominum, super pecca-
 to Peor, unde percussæ est hic populus. Ergo cur-
 tos interficite, quicquid est generis masculini, &
 mulieres, quæ noverunt viros in coitu jugulate.*

XXI. Bestias etiam usurpatas in bello, & ve-
 natorum animalium subsidio hostes irruentes pro-
 pulatos constat. Canes & canum cohortes, tauros
 etiam, Leones, &c. veteres in prælium duxerunt,
 haud raro. Multum etiam præsidii ponébatur in
 Elephantis, quorum beneficio sæpe clarissima quæ-
 que parta legitur victoria. Nec jure poterat id im-
 probari, cum vis hostibus opposita foret aperta, hu-
 mana virtute & prudentia superabilis. Venenato-
 rum vero animalium usus ab Alberico Gentili^P non
 probatur. De Annibale C. Nepos^P & Justinus^P me-
 morant, quod omne serpentium genus in fictiles la-
 genas conjici jusserit, medioque prælio in naves ho-
 stium miserit, memorabilem commento hoc re-
 portans victoriam. Sic Atreni, ut est apud Hero-
 dian.¹ urbem suam quam Severus Imperat. oppu-
 gnabat, propugnaturi, non solum sagittas lapidesq;
 superne jacentes pessime acceperunt Severianos,
 οὐκ ἔτι καὶ ἐξ ἡμῶν πεπονημένα ἀπὸ τοῦ ὄντος πηλῶν, μικρῶν
 μὲν.

^P l. 2. de I. B. c. 7.
^P m. 262.
^P Hannibal. c. 10.
 II.
^P l. 32. Histor. 4. 6.

¹ l. 3. c. 9. v. 9. 10.

παρὲν, ἰοβόλων ἢ θηρίων, ἐπιβαλον αὐτοῖς, ταῖς ἐμπίπτου-
 τα πῆς ὄψεσι, καὶ ἐπιπερασεγγύμνωτο ἔσωμα ὅ-
 λαν γέροντα καὶ παρσιόντα, πρὸς ὄσον ἔτι αὐτὰς, ἐλυ-
 μαίνετο. *etiam vasa fictilia volucris quibusdam*
venenatisque bestiolis oppleta devolvere, qua cum
aut oculis involitarent, aut in apertas corporis par-
tes sensim obreperent, graviter singulos consaucia-
bant. At cum armorum veneno tinctorum u-
 sum tacito gentium tantum consensu, non jure
 naturæ prohiberi supra diximus, ita cum prudentia
 & extrema etiam necessitas, non cæcus furor &
 nocendi rabies hæc pugnandi media commen-
 dent, ceu per se non illicita, & moratorum gentium
 consensu, in quantum de illo vel ex historiis, vel
 praxi constat, non improbata, nec *Annibalem*, nec
Atrenos, hoc nomine male audire, debere judica-
 mus. Accedit quod vis hæc etiam sit aperta, nec
 latrocinii, vel perfidiæ, vel crudelitatis ullam speciem
 præ se ferat, etsi improvisa. Sicut etiam *Ponticis*
id primo ridiculum, fictilibus dimicare, qui ferro
nequeant, etsi ubi serpentibus repleri naves
viderunt, ancipiti periculo circumventi, hos-
si victoriam cesserint, teste quem adduximus
Trogii epitomatore Iustino. Nec hæc ars tam cla-
 dem hostium, quam victoriam pro fine habet, qua
 parte alteri relicta, periculum per animalia hæc in-
 tentatum facile evitatur. *Commentum hinc etiam*
Iustino, dolus quo pugnandum erat, cum armis non
par esset Annibal, Corn. Nepot. consilium & strate-
gema Viro Consulari Frontino, Clarissimis item
 Viris

*1. a

*1. c

*1. c. 10, 14.

*Strab. 2. 4. 7. 11.

Viris Berneggero, ^x Bæclero dicitur ^y. Excusatione sane tale factum quin urgente necessitate dignum censetur, dubium non est.

^z Not. in Justin. l. c.
^y Not. in Herodian. l. c.

XXII. Existimat equidem Alber. Gentil. ^z *parem esse rationem sive bestiolis venenatis, seu armis veneno tinctis utaris: nobis non idem videtur. Usus veneni enim per se contra hostes jure naturali non est prohibitus, neceadem hic obtinet ratio, quare jure gentium interdictum existimari queat serpentibus uti, uti usus armorum venenatorum prohibitus censetur. Cum aliud sit arte veneficia parare, rerumque naturam corrumpere, aliud mediis à natura subministratis uti, & ea quæ natura ipsa produxit aperte, & sine fraude, doloque malo hosti obicere. Licet enim sunt adversus hostem infidiae, modo absit perfidia. Et in rebus arduis & afflictis, quales fuerunt Atrenorum, non tam speciosum dictu, quam usu necessaria & utilia sequi debemus, uti Darius ^a olim monuit, præprimis quando turbulentia id imperat necessitas, modo non sunt talia per se inhonesta, vel communi consensu improbata. Hoc enim casu obtinebit illud T. Quintii apud Livium, ^b honesta aut sola, aut prima pensari decere populis & regibus. Nihil, inquit Polybius, ^c aut faciendum injuste, aut surpiter patiendum, ut pace frui valeamus.*

^z l. c. p. 262.

^a Curt. 5, 1, 8.

^b l. 34. Hist. c. 37.
^c l. 4.

XXIII. Caterum nova etiam hæcenus inventa, & quidem insignem cladem inferentia arma an fabricare, illisque uti liceat quaeritur? Ita Livius novi telorum generis inventi mentionem facit ^d.

^d l. 4.

Perseo. Bipalme spiculum hastili semicubitali inflexum erat, crassitudine digiti. huic ad libramen pinna tres, velut sagittis solent, circumdabantur: funda media, duo funalia imparia habebat. cum majori sinu libratum funditor habena rotaret, excussum velut glans emicabat. Fundarum usum primi Balearium insularum habitatores invenisse dicuntur Vegetio^c. Machinis bellicis ab Eudoxo & Archyta inventis, hactenus autem incognitis, quomodo Archimedes Marcelli Syracusas obsidentis conatus eluserit, prolixè Plutarchus^f exponit. ἄσπερα ἔργα, τίς μηχανὰς ἔκκευκτο, inquit, ubi tormenta Archimedes laxavit, simul missilia omnis generis & ingentis ponderis saxa in terrestres copias horrendo fragore atque impetu delata misit, adversus eam vim nemo consistere poterat, sed prosternebant confertim eos in quos incidere, ordinesque turbabant: novisque his machinis effecit, ut Syracusani, quos ante pavor stuporque ex metu defixerat, nihil obistere contra Romanorum vim & vires posse putantes, hostes suos, iudice ipso Marcello eluserint. Iosephus^g consilio necessitatis adhibito, Romanos torpente impugnantem ferventi & bullienti oleo perfudit, ut cum dolore sevisimo è muro devoluti, re infecta retrocederent. Nihil tamen terribilius excogitari potuit tormentis nostris aeneis, quibus quanta hominum & ædificiorum strages edi possit, & edita haud raro fit, omnes norunt. Sed armorum usus in bello justo ut est necessarius & præceptus, armis enim libertas, patria, parentes, & alia

^a de re militi. lib. 1:
16.

^f Marcel. lib. 1. Opp.
f. 307. seq.

^g Bell. Judaic. 3:
10.

alia omnia teguntur, ut est apud Sallust. ⁿ Ita quin ¹ Jug.
 ad terrorem & cladem inferendam fabricari; nova
 etiam excogitari queant arma, jure naturæ non pro-
 hibetur, cum enim pactis non geratur bellum, lice-
 bit omnino illis mediis aliis non improbatis uti,
 quibus pertinacia hostis frangi potest. Vis etiam
 est aperta omnique caret fraude & perfidia, & vi,
 coniunctaque virtute opposita propulsare eandem
 & irritam etiam reddere licet; nec aliter etiam sæ-
 pe, quam tali vi adhibita pertinaci hosti jus & æ-
 quum extorqueri, pax item firma stabiliri potest.
 Et si olim, cum ad pugnandum adhuc rudes essent
 homines, novis fabricatis armis hostes jure belli, &
 communi consensu vincere licebat, nemine id im-
 probante, plurimum enim interest quo armorum
 genere in bello utamur, ceu *Scipio Amirat.* ¹ monet, ¹ *Discur. in Tac.*
 qui hodie id vitio vertetur? Cunt & bellica vete- ^{l. 2. d. 4. p. 41.}
 rum tormenta; etsi nostris dissimilia, itidem maxi- ^{seqq.}
 mam sæpe numero & hominum & ædificiorum
 stragem ediderint, iudicio *Scipionis Amirat.* ¹ qui & ¹ *l. c. l. 19. d. 3.*
 rationem huius inventi dat, *quia scilicet quocumq;*
brachia non extenduntur, necesse est, ut eo instru-
menta, brachiorum viribus vibrata, perveniant.
 Et sicut non ferro tantum, sed & ingenio hostem
 vincere licet, ita recte *virtus arti, & rursus ars vir-*
tuti immiscetur, ut illa impetu huius fortior, hac
illius scientia cautior fiat, ut loquitur *Valer. Max.* ¹ ¹ *l. 2. c. 4. 3.*
 Novis ergo & hodie uti licet armis, de hoste enim
 in bello iusto quovis modo vindictam sumere li-
 cet, si citra perfidiam & jus hosti etiam debitum fieri
 possit.

possit, qua in re tamen cautos esse decet, ne eiusmodi conficiantur arma, quæ plus ad crudelitatem exercendam, quam victoriam consequendam facere videntur.

XXIV. Contingit equidem nonnunquam, ut ad minuenda pericula tacite sint quedam bellantium conventiones, ut Grotius^m loquitur, quemadmodum olim, ut est apud Strabon.ⁿ inter se Chalcidenses & Eretrientes convenerunt, ne manente bello liceret uti missilibus, μη χηηδου τηλεβολοις.

De Alphonso Neapol. Rege author est Colenutius,^o quod cum in nave pratoria terrestræ suorum prælium cum Neapolitanis, quorum Dux erat Sfortia, videret, & nihilominus ex suis trirēibus suæ tormenta ex latere vibrare jussisset; observans fortia facta Sfortia inter præliandum, vetuit; ne in eum lacum, ubi Sfortia pugnaret, tormenta emitterentur. Quam rem cum Sfortia ex captivo Squarzia cognovisset, mandavit & ipse vicissim toti exercitui, ne tormentis deinceps peterent Alphonso navem. Nec rara sunt circa ea quæ in bellis contingunt, vel alias licita sunt, eiusmodi gentium pacta. Quemadmodum etiam Germani & Galli exorto, quod adhuc flagrat, bello, de non usurpando certo globorum genere inter se anno 1675. Argentorati convenerunt: Ita enim im Vergleich so zwischen der Kayserlichen und Fanzhöfischen Armeen, so wol auch beiderseits Allürten die Austausch- und rationirung der Gefangenen betreffend / ist auffgerichtet worden in der Statt Straßburg

^m de I. B. P. 3, 4.

36.

ⁿ l. 10.

^o Histor. Neapol.

l. 10.

burg den 27. Aug. 1675. loquuntur: ^P So sol auch ^{P art. 57.}
 hiemit beiderseits ernstlich und scharff verbot-
 ten seyn / sich keiner ~~Drat~~ vergiffeten / ge-
 stirnten / und mehrerley ungewöhnlich fi-
 gurirt und formirter Kuglen NB. ins künfftig
 zugebrauchen: bey dem derley verbotener Zeug
 wird gefunden werden / der soll auff gesinnem/
 von der Parthey / zu welcher er gehöret / exem-
 plarisch gestrafft werden. Referunturq; ead *Con-*
ringio, ^P *Rachelio* ^Q *ad jus gentiū*, num proprie, ut Vi-
 si hi Clarissimi contendunt, an *abusivè*? ut Ziegle-
 rus ^r vult, jam non disputo. Negari interim ne-
 quit, quod cum bella ad justitiam exsequendam, &
 non ad interneccionem & excidium populorum, ni-
 si hitale quid meriti fuerint, nec tam ad cladem in-
 ferendam generi humano, quam pacem acquiren-
 dam geri debeant, vitæ hominum sociali, & huma-
 nitatis officiis, quæ hostes, eo quod homines sunt,
 sibi invicem etiam debent, admodum conveniens
 sit eiusmodi conventio de omittendis nonnullis
 actibus, qui belli jure alias pro licitis habentur
 quanquam altera, si ei aliter visum fuerit, ad talem
 conventionem ineundam nullo jure adigi possit.

XXV. Non autem verum est per hoc armo-
 riam genus nullum locum relinqui fortitudini
Archidami vox nota est apud *Plutarch.* Nam καλα-
 πελικον ιδων βελτιον τον πρωτον εν Σικελιας κομια-
 σεν, ανεβόησεν, Ω Ηρακλεις, δρολωλεν ανδρος αρετη,
Catapultæ cernens telum, tunc primum è Sicilia al-
lasum, exclamavit: Hercules, actum est de
viri virtute! Ita cum *Stephan.* *Poloniæ Rex*
Mosco-

^P de leg. §. 24.
^Q de I. N. G. p. m.
 244. 256.
^r Not. ad Gros: p.
 57.

Apoth. t. 2. Opp.
 f. 191.

5. Poliorcat. 5.

Od. 10. l. 12.

Com. in Guid.
Pancirof. Rer. me-
mor. l. 2. p. 286.
de L. B. a. 7.

Moscoviae munimenta aliquot lignea globis can-
dentibus immixtis incendisset, conquestus est Ruf-
sus, apud Lips.⁶ *Ius armorum belli violari, & armo-
rum decus pollui nova fraude.* Verum quo ter-
ribiliora sunt hæc recentiorum arma, eo plus forti-
tudo circa adeunda pericula, quæ à novo hoc tor-
mentorum genere oriuntur, conspicitur. *Rebus in
angustis animosus atque fortis appare,* monet Ho-
rat.¹¹ Quod non æstimatur ab armis, sed ab animo,
& constantia in subeundis periculis, quæ viribus hu-
manis depelli possunt. Juvant arma virum fortem,
nec prosunt ignavo. Nec fortes etiam, sed timidos
à pugna arcent recens inventa arma; quanquam in
præliis & munimentorum expugnationibus haud
raro res non tam bombardis, quam gladiis geratur,
ut proinde in illis non semper certa spes victoriæ
collocari debeat, observante Salmuth.^x Tractavit
hanc quæstionem etiam, nobisque consentit Alber-
Gentil.⁷

XXVI. Circa pulveris pyrii usum, etsi varia
quæri possint, quæ studio omittimus, illud tantum
dispicere juvat, num *Classiarii rebus desperatis, cum
sibi subeundam vel captivitatem, vel mortem vi-
dent pulvere pyrio, quo ipsi cū hostibus pereant, & sua
clade hostibus quoque cladem inferant, ignem sub-
jicere possint,* compluribus, *Batavis* potissimum,
affirmantibus, nos negamus, qui factum hoc pro
αὐτοχειρία indirecte tali habemus. Furor potius
est, rabies, desperatio & belluina feritas, quam vera
fortitudo. τὸ δαποθήσκην Φεύγοντα πένιαν, ἢ ἐρωτα,
ἢ λυπηρῶν, σὲν ἀνδρείς ἀλλὰ μᾶλλον δειλῶ, non ut vel
pauper-

paupertatem, vel amorem vel molesti quippiam fu-
giamus, & sic etiam captivitatem, fortis viri minime
est, sed potius timidi, ait Aristotel.^z Et sicut Sagun-
tinos nemo laudaverit, quod suis se everterint ma-
nibus, dum versa denique in rabiem fide, immanem
in foro excitarunt rogam, tum desuper se suosque
cum omnibus opibus suis ferro & igne corruerunt,
apud Flor.^a Simile huic est factum classiariorum in-
censo pulvere seipsos perdentium. Est equidem
mors præoptanda, si fuga respublica aliquid accipit
detrimenti; si vero morte parum eidem emolu-
menti affertur, & superstites adhuc patriæ laboranti
possumus prædesse, præstat salva honestate fugam
capeffere, & ad meliora Reipublicæ se reservare tem-
pora, quam citra necessitatem mortem appetere. Ele-
ganter Iosephus^b ad Judæos desperatione, qua se mor-
ti devoverant, cōcitos, quid tantopere, inquit, pro-
pria cadis avidi sumus? aut cur amicissimas res,
corpus & animam, in dissensionem vocamus? muta-
tum me quisquam dicet? sed Romani hoc sciunt,
optimum in bello mori? sed lege belli, hoc est à vi-
ctoribus trucidari. Proinde si quidem Romanorum
ferrum deprecor, vere meo gladio meaque manu sim
dignus: sin illi hosti suo parcendum putant, quando
justius non ipsi nobis pepercerimus? Quippe stoli-
dum est ea circa eos admittere, pro quibus ab illis
dissensimus. Pulchrum enim esse pro libertate ma-
ri, & ipse fateor, pugnando tamen, & illorum mani-
bis qui eam præripere. Non etiam jus Magi-
stratus in subditi vitam eo usque extendit, ut ju-
bere possit quendam seipsum vita privare. Pericu-

E

lo dif-

Io in quo percat caput civis, & subditi obijci potest, præcipi eidem, ut seipsum vita privet, non potest. An vero uti non sub his, ita sub nullis plane aliis circumstantiis à *Classiariis* hoc fieri possit, dubitante *B. Schallero* ^e nostro, non definio, cum sciam summorum virorum non eandem esse sententiam.

^a *Disp. de Auto-
chir. §. 39.*

XXVII. *Magis denig. artibus* & armis sæpe in bello pugnare placuit. Sic magis carminibus *Balacus* Moabita, ascito *Balaamo* diris imprecationibus, Ebræos debellare tentavit. ^e *Prisci* item *Ægyptii* non armis solum, sed & *Magis* in bello usi sunt. *Iannes* sane & *Iambres* famosissimi *Ægyptiorum* *Magi*, quæ *Mosis* divina virtute miracula patranti se opponere non dubitarunt, in *Pharaonis* exercitu, quo *Israelem* persecutus est, una fuisse & in mari rubro periisse, à *Judæis* dicuntur: Sic enim in anti-

^a *Numi 22, adde
Joseph. Antiquit.
Jud 4, 6.*

^a *Lexic. Thalm. f.
974.*

quissimo *Medrasch* apud doctiss. *Buxtorff.* ^d legitur: *Dixerunt sapientes nostri, quando in mari submersi sunt Ægyptii, fuerunt inter ipsos duo Magi, quorum nomina Iochane & Iambre, qui dixerunt Pharaoni, si per manum Dei fiat hoc, non prevalebimuset, sed si per manus Angelorum fiat, poterimus illos prosternere in mare. Maxentium* incantationibus usum ad belli impetum à se avertendum

^a *de vita Const. M.
l. 1. c. 30.*

Eusebius tradit. ^e *Constantinus* M. quoque cum precibus adhibitis ad bellum se componeret, *Licinius* prestigis magicis ad bellum se parabat, deceptus diabolicis responsis, eodem auctore. ^f *De Biarmis* Lapponum majoribus idem testatur *Saxo Grammat.* ^g *Persas* contra *Turcas* magicis carminibus procellam evocasse in illorum cladem *Iovinus* ^h credit. Nec

^a *de vit. C. c. 4.*

^h *l. 1.*

^h *l. 38.*

Christia-

Christianos denique ab hoc impio subsidii genere, ad devincendos, vel depellendos hostes suos, abhor-
 rere scriptores notarunt. *Guilielm. Boëckel* se vidisse, ^{1 Bell. non bel. Re-}
 & audivisse, testatur aliquos fastuose infatuatos fui- ^{conf. I.}
 se gloriatos, quod, etsi hostis multo pedite & equis in-
 structus & superior, plures equites peditesq. hostium
 oculis sistere valeant, daß sie vil Reiter ün Knecht
 te im Felde machen/ gegen ihrem Feind sich fest
 sehen/ und stärker ansehen lassen können. Quid
 in obsidione *Neuhensela* ann. 1663. contra Turcas
 nonnulli tentare non dubitarunt, æque severe atque
 pie improbante & impediante Principe *Pio*, testa-
 tur *Theatr. Europ.* In celebri etiam urbis cujus-
 dam obsidione accidit ¹, ut cum obsessi globis & ^{1 Hist. Obsid. Gro-}
 missilibus ignitis urgerentur, laminæ cui pila ardens ^{ning-}
 involuta fuerat, hæc verba inscripta lecta fuerint:
 PATER ET PRINCIPIUM SAPIENCIA FI-
 LIUS UN SPIRITUS ET SANCTI ET
 SIRA NUSMTO S. BC DEMB EI NUS DC
 DC D DOE OPEHOPRT GRUHAP (alii
 legerunt CHNAP) AMEN. artibus magicis ut
 hinc obsessores colligebant obsessi.

XXVIII. Sed hoc est Acheronta movere,
 flecti si nequeunt superii. Magicis artibus & diaboli
 auxilio uti, quemadmodum per se est impium, ita
 quoque in bello. Execrabile enim est omne quod
 cum pravis spiritibus & dæmonibus instituitur com-
 mercium, & execrabiles sunt, ut *Lactant.* ^{k loquitur} ^{1 J. 2. c. 17.}
 tur, *magorum artes*, quibus etiam Diabolus con-
 tra illos utitur, quibus videri vult esse subsidio. Ele-
 ganter loquitur *Gregor. Nazianz.* ¹ εὐδὲν δὲν οὐ ^{1 Orati. 42. f. 648.}

E 2

περλαμ-

πελαμμάτων καὶ ἐπισμάτων, οἷς ὁ πονηρὸς, σωεσθῆ-
 χεται, κλέψων εἰς αὐτὸν ἄπο ἔθους τὸ σέβας ἐν τοῖς
 καυτέροις, nihil tibi amuletis nec incantamentis
 opus est, cum quibus pravus ille in leviorum homi-
 num animos simul irrepit, venerationem Deo debi-
 tam furtim ad se transferens. Divino auxilio ob-
 tinetur victoria, quod nec Gentiles latuit, qui pro-
 pterea à Deo victoriam petendam esse consueve-
 runt; Unde Hannibal apud Liv.^m Italiæ bellum il-
 laturus Gades profectus est, Herculi vota exsolvens:
 novisq; se obligans votis, si cætera prospere evenis-
 sent. Nec minus Romæ belli Punici causa, quod
 ab Hannibale imminebat, supplicatio per urbem ha-
 bita, atque adorati Dii, ut bene & feliciter eveni-
 ret, quod bellum populus Romanus jussisset.ⁿ μάχωνται
 μὲν ἐξ ἑκατέρου ἀεὶ στρατῶν ἀθροῦσι, θεοῦ δὲ ὁ
 Θεὸς, ὅπως ποτὲ ἡμῶν δοκεῖ, καὶ ἔτι πολέμῳ δίδωσι κερ-
 τῶν, dimicant utrinque ex acie homines, at Deus
 victoriam & robur bello, quandocunque visum im-
 pertit, dicebat olim Belisarius apud Procop.^o Ma-
 gicis vero artibus neglecto Dei, Diaboli ope vincere
 satagunt mortales, non sine horribili idolatria, de-
 speratione, & divini nominis odio.

XXIX. Habet præterea alia adhuc armorum
 in bello prohibitio locum, quando sc. militibus in-
 terdicitur, ne in necessària etiam sui contra commi-
 litones instituenda defensione, omni armorum ge-
 nere utantur, de qua extant Constitutiones D. MA-
 XIMILIAN. II. CÆS. P & D. FERDINAND. III. q. d. de
 hac in præsentī non quæritur.

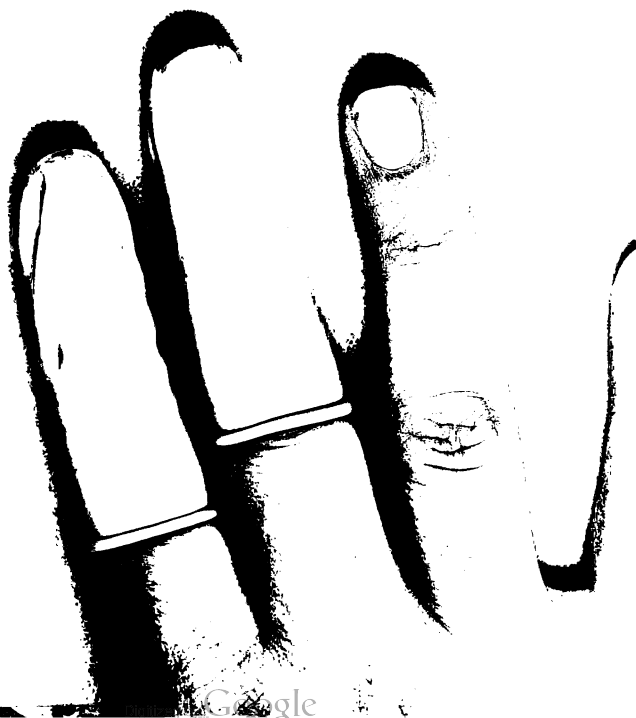
SOLI DEO GLORIA.

l. 21.

Liv. lib. 21.

1. Pandal. p. 108.

Articulsbrieff
 Art. 30.
 Articulsbrieff
 Art. 30.

πελαμιμάτων καὶ ἐπισμάτων, οἷς ὁ πονηρὸς, σωωσέ-
 χεσθαι, κλέπτων εἰς ἑαυτὸν δότῃ ἔθει τὸ σέβας ἐν τοῖς
 κρυφτέροις, *nihil tibi amuletis nec incantamentis
 opus est, cum quibus pravus ille in leviorum homi-
 num animos simul irrepit, venerationem Deo debi-
 tam furtim ad se transferens.* Divino auxilio ob-
 tinetur victoria, quod nec Gentiles latuit, qui pro-
 pterea à Deo victoriam petendam esse consueve-
 runt; Unde Hannibal apud Liv. ^m Italiae bellum il-
 laturus Gades profectus est, Herculi vota exsolvens:
*novisq; se obligans votis, si caetera prospere evenis-
 sent.* Nec minus Romae belli Punici causa, quod
 ab Hannibale imminabat, supplicatio per urbem ha-
 bita, atque adorati Dii, ut bene & feliciter eveni-
 ret, quod bellum populus Romanus jussisset. ⁿ μάχωνται
 μὲν ἐξ ἑκατέρως ἀεὶ στρατιᾶς ἀνθρώποι, βραβεύει δὲ ὁ
 Θεὸς, ὅπως ποτὲ ἡμῶν δοκεῖ, καὶ ἔπειτα πλεῖμα δίδωσι κατὰ
 τὸ ^o, *dimicant utrinque ex acie homines, at Deus
 victoriam & robur bello, quandocunque visum im-
 pertit, dicebat olim Belisarius apud Procop. ^o Ma-
 gicis vero artibus neglecto Dei, Diaboli ope vincere
 satagunt mortales, non sine horribili idolatria, de-
 speratione, & divini nominis odio.*

¶ l. 21.

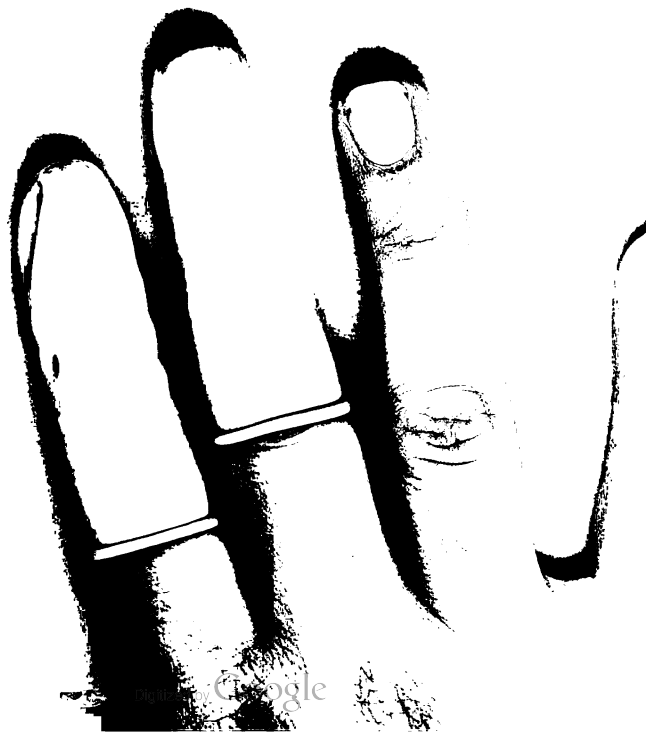
¶ Liv. lib. 21.

¶ 1 Pandal. p. 108.

XXIX. Habet praeterea alia adhuc armorum
 in bello prohibitio locum, quando sc. militibus in-
 terdicitur, ne in necessaria etiam sui contra commi-
 litones instituenda defensione, omni armorum ge-
 nere utantur, de qua extant Constitutiones D. MA-
 XIMILIAN. II. C. A. S. P & D. FERDINAND. III. 9 d. de
 hac in praesenti non quaeritur.

¶ Articulsbrieff
 Art. 30.
 ¶ Articulsbrieff
 Art. 30.

SOLI DEO GLORIA.

πελαμμάτων καὶ ἐπισμάτων, οἷς ὁ πονηρὸς, σιωπηρο-
 χεπῆ, κλέπῳ εἰς ἑαυτὸν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ τὸ σέβας ἐν τοῖς
 καὶ Φυτίροις, nihil tibi amuletis nec incantamentis
 opus est, cum quibus pravus ille in leviorum homi-
 num animos simul irrepit, venerationem Deo debi-
 tam furtim ad se transferens. Divino auxilio ob-
 tinetur victoria, quod nec Gentiles latuit, qui pro-
 pterea à Deo victoriam petendam esse consueve-
 runt; Unde Hannibal apud Liv. ^m Italiae bellum il-
 laturus Gades profectus est, Herculi vota exsolvens:
 novisq; se obligans votis, si caetera prospere evenis-
 sent. Nec minus Romae belli Punici causa, quod
 ab Hannibale imminebat, supplicatio per urbem ha-
 bita, atque adorati Dii, ut bene & feliciter eveni-
 ret, quod bellum populus Romanus iussisset. ⁿ μάχωνται
 μὲν ἐξ ἑκατέρου αἰεὶ στρατῶν ἀθροῦσι, βαλεῖν δὲ ὁ
 Θεὸς, ὅπως πῶτε ὡπλῶ δοκεῖ, καὶ ἔπειτα δίδωσι καὶ
 τῷ ὄντι, dimicant utrinque ex acie homines, at Deus
 victoriam & robur bello, quandocunque visum im-
 pertit, dicebat olim Belisarius apud Procop. ^o Ma-
 gicis vero artibus neglecto Dei, Diaboli ope vincere
 satagunt mortales, non sine horribili idolatria, de-
 speratione, & divini nominis odio.

XXIX. Habet praeterea alia adhuc armorum
 in bello prohibitio locum, quando sc. militibus in-
 terdicitur, ne in necessaria etiam sui contra commi-
 litones instituenda defensione, omni armorum ge-
 nere utantur, de qua extant Constitutiones D. MA-
 XIMILIAN. II. C.ÆS. P & D. FERDINAND. III. ^q d. de
 hac in praesenti non quaeritur.

SOLI DEO GLORIA.

l. 21.

liv. lib. 21.

l. Pandol. p. 108.

Articulsbrieff
 Art. 30.
 Articulsbrieff
 Art. 30.

πελαμιμάτων καὶ ἐπισμάτων, οἷς ὁ πονηρὸς, σαρκεσχε-
 ρηται, κλέπτων εἰς ἑαυτὸν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ τὸ σέβας ἐν τοῖς
 καυτήροις, nihil tibi amuletis nec incantamentis
 opus est, cum quibus pravus ille in leviorum homi-
 num animos simul irrepit, venerationem Deo debi-
 tam furtim ad se transferens. Divino auxilio ob-
 tinetur victoria, quod nec Gentiles latuit, qui pro-
 pterea à Deo victoriam petendam esse consueve-
 runt; Unde Hannibal apud Liv. Italiae bellum il-
 laturus Gades profectus est, Herculi vota exsolvens:
 novisq; se obligans votis, si caetera prospere evenis-
 sent. Nec minus Romae belli Punici causa, quod
 ab Hannibale imminebat, supplicatio per urbem ha-
 bita, atque adorati Dii, ut bene & feliciter eveni-
 ret, quod bellum populus Romanus iussisset. μάχωνται
 μὲν ἐξ ἑκατέρου ἀεὶ στρατῶν ἀθροῦσι, βαλεῖται δὲ ὁ
 Θεὸς, ὅπως πρὶ ἡμῶν δοκεῖ, καὶ τὸ πλεῖον δίδωσι κατὰ
 τὸν Θεόν, dimicant utrinque ex acie homines, at Deus
 victoriam & robur bello, quandocunque visum im-
 pertit, dicebat olim Belisarius apud Procop. Magis
 vero artibus neglecto Dei, Diaboli ope vincere
 satagunt mortales, non sine horribili idolatria, de-
 speratione, & divini nominis odio.

l. 21.

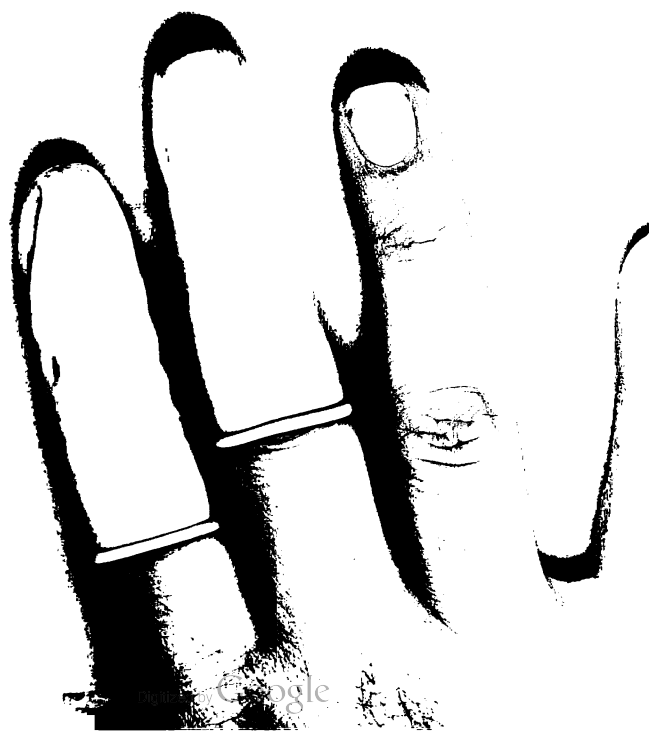
Lib. 11. 21.

1. Pandol. p. 108.

Articulsbrieff
 Art. 30.
 Articulsbrieff
 Art. 30.

XXIX. Habet praeterea alia adhuc armorum
 in bello prohibitio locum, quando sc. militibus in-
 terdicitur, ne in necessaria etiam sui contra commi-
 litones instituenda defensione, omni armorum ge-
 nere utantur, de qua extant Constitutiones D. MA-
 XIMILIAN. II. CÆS. P & D. FERDINAND. III. q. d. de
 hac in praesenti non quaeritur.

SOLI DEO GLORIA.

περὶ μαμμάτων καὶ ἐπισμάτων, οἷς ὁ πονηρὸς, σιωπῶσα
 χερα, κλέπῳ εἰς ἑαυτὸν διὰ τῶ Θεῶ τὸ σέβας ἐν τῶ
 καυτέροις, nihil tibi amuletis nec incantament
 opus est, cum quibus pravius ille in leviorum hom
 num animos simul irrepit, venerationem Deo del
 tam furtim ad se transferens. Divino auxilio o
 tinetur victoria, quod nec Gentiles latuit, qui pro
 pterea à Deo victoriam petendam esse consuev
 runt; Unde Hannibal apud Liv. ^m Italiae bellum
 laturus Gades profectus est, Herculi vota exsolven
 noviq; se obligans votis, si caetera prospere even
 sent. Nec minus Romae belli Punici causa, quae
 ab Hannibale imminebat, supplicatio per urbem h
 bita, atque adorati Dii, ut bene & feliciter even
 ret, quod bellum populus Romanus iussisset. ἡ μάχον
 μὲν ἐξ ἑκατέρων ἀεὶ στρατιῶν ἀθροῦνοι, βεβῆναι δ
 Θεὸς, ὅπως ποτὲ ἂν πάλ᾽ δοκεῖ, καὶ τῶ πλέμῃ δίδωσι κα
 τὰ, dimicant utrinque ex acie homines, at Di
 victoriam & robur bello, quandocunque visum i
 pertit, dicebat olim Belisarius apud Procop. ^o M
 gicis vero artibus neglecto Dei, Diaboli ope vinc
 fatagunt mortales, non sine horribili idolatria, &
 speratione, & divini nominis odio.

XXIX. Habet praeterea alia adhuc armorum
 in bello prohibitio locum, quando sc. militibus
 terdicitur, ne in necessaria etiam sui contra com
 litones instituenda defensione, omni armorum
 nere utantur, de qua extant Constitutiones D. M.
 XIMILIAN. II. CÆS. P & D. FERDINAND. III. ^q d.
 hac in praesenti non quaeritur.

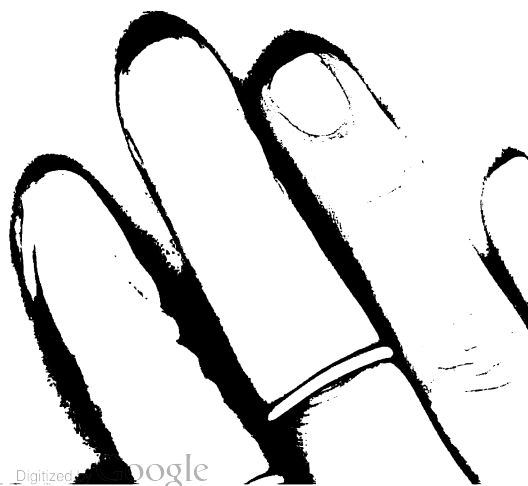
SOLI DEO GLORIA.

¶ l. 21.

¶ Liv. lib. 21.

¶ 1. Vandal. p. 108.

¶ Articulsbrieff
 Art. 30.
 ¶ Articulsbrieff
 Art. 30.

πελαμμάτων καὶ ἐπισμάτων, οἷς ὁ πονηρὸς, σαρκεσὶ
 χεῖρα, κλέπτειν εἰς ἑαυτὸν διὰ τὸ ἔθετόν τὸ σέβας ἐν τῇ
 καὶ φησὶ, nihil tibi amuletis nec incantamen-
 opus est, cum quibus pravus ille in leviorum homi-
 num animos simul irrepit, venerationem Deo dei-
 tam furtim ad se transferens. Divino auxilio o-
 tinetur victoria, quod nec Gentiles latuit, qui pr-
 pterea à Deo victoriam petendam esse consuev-
 runt; Unde Hannibal apud Liv. ^m Italiae bellum
 laturus Gades profectus est, Herculi vota exsolven-
 noviq; se obligans votis, si caetera prospere even-
 sent. Nec minus Romae belli Punici causa, qui
 ab Hannibale imminebat, supplicatio per urbem
 bita, atque adorati Dii, ut bene & feliciter eve-
 ret, quod bellum populus Romanus iussisset. ἡ μάχη
 μὲν ἐξ ἑκατέρων ἀεί στρατιῶν ἀνθρώποι, βραβύει δ
 Θεός, ὅπως ποτὲ αὐτῶν δοκεῖ, καὶ ἔπειτα πόλεμος δίδωσι καὶ
 τὸν dimicant utrinque ex acie homines, at D-
 victoriam & robur bello, quando cunque visum
 pertit, dicebat olim Belisarius apud Procop. ὁ
 gicis vero artibus neglecto Dei, Diaboli ope vinc-
 fatagunt mortales, non sine horribili idolatria,
 speratione, & divini nominis odio.

¶ l. 21.

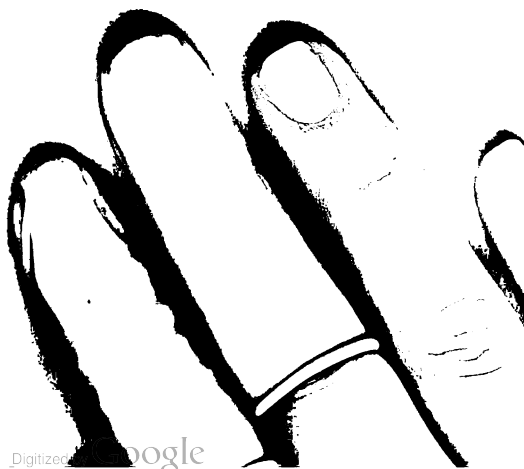
¶ Liv. lib. 21.

¶ I. Pandol. p. 108.

¶ Articulsbrieff
 Art. 30.
 ¶ Articulsbrieff
 Art. 30.

XXIX. Habet praeterea alia adhuc armorum
 in bello prohibitio locum, quando sc. militibus
 ter dicitur, ne in necessaria etiam sui contra comi-
 litones instituenda defensione, omni armorum
 nere urantur, de qua exant Constitutiones D. M
 XIMILIAN. II. CÆS. P & D. FERDINAND. III. ^q d
 hac in praesenti non quaeritur.

SOLI DEO GLORIA.

πελαμιμάτων καὶ ἐπισμάτων, οἷς ὁ πονηρὸς, σωθεὶς
 χεραὶ, κλέπῃων εἰς ἑαυτὸν διὰ τὸ εἶθε τὸ σεβασὸν ἐν τῇ
 κρυφύτοις, nihil tibi amuletis nec incantamentis
 opus est, cum quibus pravius ille in leviorum hominum
 animos simul irrepit, venerationem Deo det
 tam furtim ad se transferens. Divino auxilio o-
 tinetur victoria, quod nec Gentiles latuit, qui pro-
 pterea à Deo victoriam petendam esse consueverunt;
 Unde Hannibal apud Liv. Italiae bellum
 laturus Gades profectus est, Herculi vota exsolvens
 novisq; se obligans votis, si caetera prospere even-
 sent. Nec minus Romae belli Punici causa, quae
 ab Hannibale imminebat, supplicatio per urbem
 bita, atque adorati Dii, ut bene & feliciter even-
 ret, quod bellum populus Romanus iussisset. μάχων
 μὲν ἐξ ἑκατέρων ἀεὶ στρατιῶν ἀνθρώποι, βραβείων δ'
 Θεὸς, ὅπως ποτὲ ἰσὺς δοκεῖ, καὶ εἰ πλεῖμα δίδωσι καὶ
 τὸν, dimicant utrinque ex acie homines, at Deo
 victoriam & robur bello, quando cunque visum i-
 pertit, dicebat olim Belisarius apud Procop. Magis
 gicis vero artibus neglecto Dei, Diaboli ope vincunt
 fatagunt mortales, non sine horribili idolatria, &
 speratione, & divini nominis odio.

¶ l. 21.

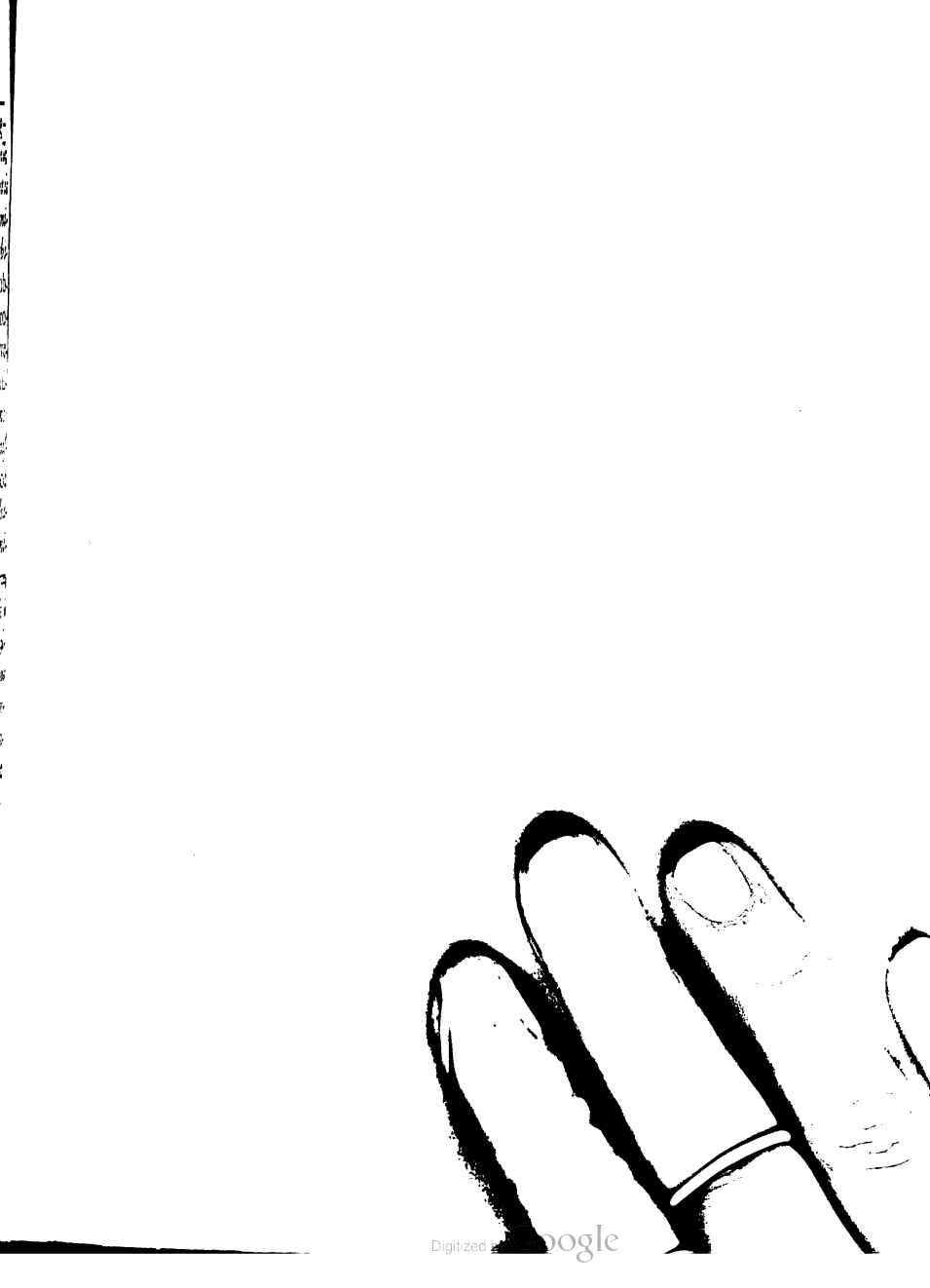
¶ Liv. lib. 21.

¶ Pandol. p. 108.

XXIX. Habet praeterea alia adhuc armorum
 in bello prohibitio locum, quando scilicet militibus
 terdicitur, ne in necessaria etiam sui contra com-
 litones instituenda defensione, omni armorum
 nere utantur, de qua extant Constitutiones D. M.
 XIMILIAN. II. CÆS. P & D. FERDINAND. III. q. d.
 hac in praesenti non quaeritur.

¶ Articulusbrieff
 Art. 30.
 ¶ Articulusbrieff
 Art. 30.

SOLI DEO GLORIA.

πελαμμάτων καὶ ἐπισμάτων, οἷς ὁ πονηρὸς, σιωπῶσα
 χεῖρα, κλέπτων εἰς ἑαυτὸν διὰ τὸ ἔθεῖν τὸ σεβαστὸν ἐν τῇ
 κρηφύταις, nihil tibi amuletis nec incantamentis
 opus est, cum quibus pravius ille in leviorum hominum
 animos simul irrepit, venerationem Deo detrahit
 tam furtim ad se transferens. Divino auxilio obtinetur
 victoria, quod nec Gentiles latuit, qui propterea à Deo
 victoriam petendam esse consueverunt; Unde Hannibal apud Liv.^m Italiae bellum
 laturus Gades profectus est, Herculi vota exsolvens, se
 obligans votis, si caetera prospere evenissent. Nec minus
 Romae belli Punici causa, quae ab Hannibale imminebat,
 supplicatio per urbem habitata, atque adorati Dii, ut bene & feliciter eveniret,
 quod bellum populus Romanus iussisset. μάχων μὲν
 ἐξ ἑκατέρων ἀεὶ στρατιῶν ἀνθρώποι, βραβύει δὲ θεὸς,
 ὅπως ποτὲ αἰπῶς δοκεῖ, καὶ ἔτι πόλεμος δίδωσι καὶ
 dimicant utrinque ex acie homines, atque Diis victoriam
 & robur bello, quodcumque visum impertit, dicebat olim
 Belisarius apud Procop.^o Magis vero artibus neglecto Dei,
 Diaboli ope vincuntur mortales, non sine horribili idolatria,
 & speratione, & divini nominis odio.

¶ l. 21.

¶ Liv. lib. 21.

¶ Pandol. p. 108.

¶ Articulus brieff Art. 30.
 ¶ Articulus brieff Art. 30.

XXIX. Habet praeterea alia adhuc armorum in bello prohibitio locum, quando scilicet militibus interdicitur, ne in necessaria etiam sui contra commilitones instituenda defensione, omni armorum genere utantur, de qua extant Constitutiones D. MAXIMILIAN. II. CAES. P & D. FERDINAND. III. quae hac in praesenti non quaeritur.

SOLI DEO GLORIA.